

Anisotropisk friktion (10 poäng)

Friktionskrafter är inte alltid isotropa, alltså riktningsoberoende. Ofta beror en friktionskrafts storlek och riktning på kroppens rörelseriktning. T.ex. kan friktionsanisotropi uppstå på grund av "spår" i en viss riktning på kroppens kontaktyta (friktionskoefficienten för ekträ mot ekträ är t.ex. 0.48 längs fibrerna, resp. 0.34 på tvärs). Friktionsanisotropi kan leda till ovanliga egenskaper hos den rörelse som studeras i denna uppgift.

Vad du behöver veta om anisotropisk friktion

Antag att en yta består av ett anisotropt material. I en populär modell för anisotrop friktion antas att det finns vinkelräta axlar X och Y (kallade *primära*) så att friktionskraften $\vec{F}$ som verkar på en kropp beror på kroppens rörelse som

$$\begin{aligned} F_x &= -\frac{|N|}{|v|} \mu_x v_x \\ F_y &= -\frac{|N|}{|v|} \mu_y v_y \end{aligned} \quad (1)$$

där F_x och F_y är friktionskrafternas komponenter, N är normalkraften som verkar på kroppen, v_x och v_y är komponenterna för hastighetsvektorn $\vec{v}$, och μ_x och μ_y friktionskoefficienterna längs de primära axlarna.

I vad som följer är det underförstått att planets koordinataxlar sammanfaller med de primära axlarna. Friktionskoefficienterna är $\mu_x = 0,75$ och $\mu_y = 0,5$ om inget annat sägs.

I del A och B kan en kropp betraktas som punktformig. Planet där rörelsen sker är horisontellt i hela uppgiften.

Ange ett numeriskt svar närhelst möjligt.

Del A. Rörelse på en horisontell yta. (4.0 poäng)

A.1 Vilken vinkel α_1 ska kroppens hastighetsvektor bilda mot X -axeln, för att absolutvärdet av effekten från friktionskraften ska vara maximal? 0.5pt

A.2 Vilken vinkel α_2 ska kroppens hastighetsvektor bilda mot X -axeln, för att absolutvärdet av effekten från friktionskraften ska vara 1,2 gånger mindre än den maximala? 0.5pt

A.3 Låt den initiala hastigheten ha komponenterna $v_{0x} = 1$ m/s och $v_{0y} = 1$ m/s. Efter en viss tid har hastighetskomponenten längs Y -axeln sjunkit till $v_{1y} = 0,25$ m/s. Vad är hastighetens belopp i detta ögonblick? 1.0pt

A.4 Låt hastighetens belopp vara $v_2 = 1.0$ m/s. Vilken vinkel α_3 mot X -axeln ska hastighetsvektorn ha för att banans krökningsradie ska vara minimal? Vad blir denna radie? Tyngdaccelerationen ges av $g = 9,8$ m/s². 1.0pt

- A.5** Skissa, i ett enkelt diagram i XY -planet, banorna för en kropp som startas vid vinklarna $\alpha_4 = \pi/6$ och $\alpha_5 = \pi/3$, för ovan specificerade friktionskoefficienter. Hastigheternas initiala belopp är samma. Samma uppgift för friktionskoefficienterna $\mu_x = 0,4$ och $\mu_y = 0,7$. 1.0pt

Del B. Villkor för kroppen att börja röra sig (2.0 poäng)

- B.1** En kropp med massan m befinner sig i vila i origo. En kraft börja verka på den i en vinkel α mot X -axeln. Kraftens belopp $F(t) = \gamma t$ växer linjärt med tiden. Beräkna hur tidpunkten då kroppen börjar röra sig beror på α . Ignorera stagnationsfenomenet. 2.0pt

Del C. Cirkulär rörelse (4.0 poäng)

Två identiska punktmassor m är kopplade via en masslös osträckbar stav med längden $L = 1$ m. Detta system ligger på en yta med anisotrop friktion. Staven är parallell med Y -axeln och rör inte ytan. En av massorna får en begynnelsehastighet vinkelrät mot staven.

- C.1** Hitta beroendet mellan hastigheten v och stavens rotationsvinkel φ , givet en initial hastighet v_0 , under antagandet att den andra punktmassan förblir i vila. 1.5pt
- C.2** Beräkna det största värdet på begynnelsehastigheten $v_{0\max}$ så att den andra punktmassan förblir i vila. 1.5pt
- C.3** Hur långt kommer punktmassan att färdas innan den stannar helt, givet att begynnelsehastigheten är $v_{0\max}$? 1.0pt